

“พฤติกรรมการเดินทางโดยรถไฟ ความคิดเห็นและความคาดหวังของผู้โดยสารคนไทย
ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวทางรถไฟ”

“Railway Travel Behavior, Preferences and Expectations of Thai Railway Passengers
towards Railway Tourism Development”

ชื่อผู้รับผิดชอบโครงการวิจัยและผู้ร่วมวิจัย : นางสาว ศิริเพ็ญ เยี่ยมจรรยา

งบประมาณที่ได้รับจัดสรร : งบประมาณรายได้ 20,000 บาท

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การคมนาคมขนส่งเป็นองค์ประกอบหลักที่ทำให้เกิดอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การพัฒนาการคมนาคมขนส่งทำให้มนุษย์สามารถเดินทางไปถึง และเข้าถึงสถานที่ต่าง ๆ ได้ทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นการขนส่งทางบก ทางน้ำ ทางอากาศ หรือโดยระบบราง ปัจจุบัน ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ยานพาหนะไม่ได้ทำหน้าที่เพียงการขนส่ง เคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยว หรือนักเดินทางจากบ้านหรือสถานที่หนึ่งไปยังจุดหมายปลายทางหรือสถานที่ท่องเที่ยวอีกที่หนึ่งเท่านั้น ยานพาหนะได้กลายเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการพัฒนาสินค้าทางการท่องเที่ยว ยานพาหนะบางอย่างกลายเป็นจุดสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาใช้บริการ และสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่แปลกใหม่อีกด้วย บทบาทของยานพาหนะอาจสร้างความตื่นเต้น ความไม่คุ้นเคย และความสงสัยให้กับนักท่องเที่ยวทั้งหมดนี้ ล้วนแล้วแต่สร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวได้มาทดลองใช้บริการ เช่น รถตุ๊กตุ๊กในกรุงเทพฯ หรือรถสองแถวตามต่างจังหวัด ยานพาหนะเหล่านี้ มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีความเป็นพื้นถิ่น และคงอยู่ท่ามกลางเวลาอันยาวนานนับตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการพัฒนายานพาหนะเหล่านี้ขึ้นมา ดังนั้น ยานพาหนะเหล่านี้ มีความหมายและได้รับการจดจำในฐานะเป็นมรดกทางวัฒนธรรม (Heritage) ยานพาหนะบางประเภทถูกเก็บรักษาและจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์และตามแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม

ยานพาหนะเป็นสัญลักษณ์และตัวแทนของการเคลื่อนที่ สำหรับนักท่องเที่ยวบางกลุ่มในยุคหลังสมัยใหม่ (post-modern tourist) ยานพาหนะเป็นตัวแทนของสุนทรีย์ของการเดินทาง ณ กาลเวลา ซึ่งเป็นห้วงเวลาของนักท่องเที่ยวที่จะค้นหาสิ่งที่ผ่านตาพวกเขาตลอดข้างทาง นั่นคือความหมายของคำว่า การเดินทาง เช่น การเดินทางโดยรถไฟ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่อยู่ในกระแสการท่องเที่ยวที่เรียกว่า slow tourism แต่การพัฒนาหน่วยการท่องเที่ยวนี้ให้เห็นเป็นรูปธรรมนั้น ยังไม่เป็นที่เด่นชัด แต่มักเป็นเพียงการใช้รถไฟในการเดินทางไปยังจุดหมาย

ปลายทางการท่องเที่ยว มากกว่าการพัฒนาสิ่งที่อยู่ระหว่างทาง การศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนาทั้งทางด้านอุปสงค์และอุปทานของการท่องเที่ยวประเภทนี้ สามารถต่อยอดในการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวทางรถไฟที่เรียกว่า theme route หรือ heritage route โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือ ในการสร้างการรับรู้และเพิ่มคุณค่าให้กับมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยรถไฟโดยใช้แนวคิดการพัฒนาเส้นทางสายวัฒนธรรม ที่เป็นเส้นทางการเดินทางที่เชื่อมต่อแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะหรือความเป็นมาที่เกี่ยวข้องกัน อาจจะด้วยรูปแบบของสถาปัตยกรรมรูปแบบเดียวกัน หรือเป็นแหล่งกระบวนการผลิตเดียวกัน แนวคิดการรวมตัวกันของแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้นเป็นเส้นทางสายวัฒนธรรม คือการเชื่อมโยงความเป็นมาของแหล่งต่างๆ ให้เกิด เป็นเรื่องราว (Theme) เพื่อให้เกิดความสนใจจากนักท่องเที่ยว

งานวิจัยชิ้นนี้ จัดเป็นการศึกษาเบื้องต้น เพื่อศึกษาถึงมุมมองของผู้โดยสารรูปแบบการคมนาคมขนส่งประเภทรถไฟ ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยรถไฟ โดยใช้กรณีศึกษาของประเทศไทย และผลการศึกษาใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพัฒนาทั้งทางด้านอุปสงค์และอุปทานของการท่องเที่ยวประเภทนี้